

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ІВАЩЕНКО ОЛЕСЬ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 342.9

**ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ВІДНОВЛЕННЯ
ТЕРИТОРІЙ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ
УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2026

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор

Сорока Лариса Володимирівна,

Науково-дослідний інститут публічного права,
завідувач відділу аспірантури і докторантури

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Оксінь Віталій Юрійович,

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
професор кафедри публічного управління, адміністрування та права

доктор філософії у галузі права

Левченко Діана Сергіївна,

Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК»»,
доцент кафедри менеджменту та інноваційного розвитку
Бізнес Школи «КРОК»

Захист відбудеться «12» травня 2026 р. о 9⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «10» квітня 2026 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний розвиток публічного адміністрування в Україні, зумовлений наслідками збройної агресії, європейською інтеграцією та цифровізацією управлінських процесів, актуалізує потребу в адміністративно-правовому осмисленні нових сфер владно-управлінської діяльності. Однією з них є відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії проти України. Таке відновлення не може розглядатися лише як технічний, будівельний чи галузевий процес, оскільки охоплює облік пошкоджених земель, фіксацію шкоди, забезпечення безпеки територій, визначення їх правового режиму, організацію повернення до використання та контроль за виконанням відповідних рішень.

У зазначеній сфері виявляється адміністративно-правова суперечність між об'єктивною потребою у цілісному, процедурно впорядкованому публічному адмініструванні відновлення територій і фактичним станом його нормативного та організаційного забезпечення. Наявне регулювання характеризується фрагментарністю, роз'єднаністю управлінських процесів, неузгодженістю компетенції суб'єктів публічної адміністрації та відсутністю єдиної системи прийняття адміністративних рішень. Окремі елементи відновлення – фіксація шкоди, ведення кадастрових і геопросторових даних, планування, розмінування, визначення режиму використання земель, контроль і нагляд – існують переважно як самостійні правові та організаційні блоки, що не забезпечує належної послідовності адміністративних процедур.

Адміністративно-правова природа цієї проблеми полягає у необхідності визначення порядку діяльності суб'єктів публічної адміністрації, меж їх адміністративного розсуду, підстав і процедур прийняття індивідуальних адміністративних актів, а також гарантій контролю, нагляду та оскарження. Відсутність належно структурованої адміністративної процедури ускладнює формування обґрунтованих, перевірюваних і підконтрольних управлінських рішень щодо відновлення та подальшого використання постраждалих територій.

Європейські та міжнародні підходи до відновлення територій після воєнних конфліктів ґрунтуються на інтеграції геопросторових даних, моніторингу стану ґрунтів, плануванні відновлення, ризик-орієнтованих процедурах гуманітарного розмінування та стандартизованих механізмах контролю. Їх імплементація в Україні потребує не формального запозичення окремих норм, а формування цілісного адміністративно-правового механізму публічного адміністрування у сфері відновлення територій, спрямованого на забезпечення правомірності, обґрунтованості, підконтрольності й перевірюваності діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Саме цим зумовлюється актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Проблематика публічного адміністрування у сфері відновлення постраждалих територій в адміністративно-правовій науці ще не отримала належного комплексного опрацювання. Наявні наукові праці охоплюють окремі напрями цієї проблематики, зокрема питання публічного управління, державної регіональної політики,

відновлення територіальних громад, функціонування публічної влади на деокупованих територіях, гуманітарного розмінування, інфраструктурної політики, екологічної безпеки, земельних відносин, цифровізації відбудови, місцевого самоврядування, компенсаційних механізмів та використання геопросторових даних. Водночас такі дослідження, становлячи важливу теоретичну, нормативну та прикладну основу, переважно висвітлюють окремі сегменти відновлення і не формують цілісної адміністративно-правової концепції публічного адміністрування цієї сфери.

Джерельну основу дослідження становлять праці вітчизняних учених, зокрема: В. Авер'янова, В. Бакуменка, Ю. Битяка, О. Бойко, В. Гаращука, Ю. Гаруста, А. Гетьмана, Є. Гетьмана, С. Денисюка, І. Діодірци, О. Джафарової, Є. Дуліби, О. Кузьменко, О. Колодія, І. Костенко, К. Куркової, В. Курила, І. Курило, Д. Левченко, О. Лівандовської, Л. Луценко-Миськів, А. Манжули, Р. Мельника, А. Окіпняка, В. Оксіня, І. Піроги, М. Піроги, С. Потеряйко, Є. Соболя, Л. Сороки, Є. Стецюка, Р. Шаповала, К. Шкарупи та інших дослідників.

Разом із тим недостатньо розробленими залишаються поняття й зміст публічного адміністрування у сфері відновлення територій, адміністративно-правовий статус території як комплексного об'єкта управлінського впливу, система суб'єктів публічної адміністрації та критерії розмежування їхньої компетенції. Окремого наукового осмислення потребують адміністративні процедури планування, координації, фінансування, моніторингу, контролю та прийняття управлінських рішень, а також інтеграція цифрових, кадастрових, геопросторових і контрольних інструментів у єдиний адміністративно-правовий механізм відновлення. Це зумовлює потребу в системному дослідженні публічного адміністрування у сфері відновлення територій та визначає наукову новизну дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується з основними напрямками формування державної політики у сферах регіонального розвитку, реформування публічного управління та відновлення територій, а також екологічної безпеки і сталого розвитку. Зокрема, робота узгоджується з Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695, Національною економічною стратегією на період до 2030 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179, а також Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року, визначеними Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019. Враховано також положення Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», який визначає правові та організаційні засади здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.

Тематика дисертації безпосередньо пов'язана з реалізацією державної політики відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії проти України, зокрема з Планом дій органів виконавчої влади з відновлення деокупованих територій територіальних громад, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1219-р, а також із Національною стратегією протимінної діяльності на період до 2033 року та

операційним планом заходів з її реалізації у 2024–2026 роках, схваленими розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 р. № 616-р. Зазначені документи визначають інституційні, організаційні та безпекові засади відновлення територій, що підтверджує комплексний характер цієї сфери як об'єкта публічного адміністрування.

Європейський вимір дослідження обумовлений орієнтирами інтеграції України до правового та управлінського простору Європейського Союзу, зокрема Планом України (Ukraine Plan), схваленим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 р. № 244-р, а також Регламентом (ЄС) 2024/792 Європейського Парламенту та Ради від 29 лютого 2024 р. про створення інструменту Ukraine Facility, який формує програмно-фінансову основу підтримки відновлення, реконструкції та модернізації України.

Дисертація узгоджується з темою науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є теоретико-правове обґрунтування сутності та змісту публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії проти України, формування адміністративно-правового механізму його здійснення, а також розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідного адміністративно-правового регулювання.

Для досягнення поставленої мети у дисертації сформульовано такі *завдання*:

– висвітлити стан наукового опрацювання проблем публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії проти України, та визначити ступінь сформованості адміністративно-правового підходу до їх дослідження;

– визначити поняття та розкрити зміст публічного адміністрування у сфері відновлення територій як самостійної сфери адміністративно-правового регулювання з урахуванням комплексного характеру його об'єкта;

– обґрунтувати принципи, функції та межі публічного адміністрування у сфері відновлення територій крізь призму вимог законності, пропорційності, компетенційної визначеності, підконтрольності та забезпечення прав і законних інтересів особи;

– дослідити систему суб'єктів публічної адміністрації у сфері відновлення територій, зокрема у частині управління земельними ресурсами та фіксації шкоди, визначити їхню адміністративну компетенцію, межі повноважень, форми взаємодії та відповідальності;

– розкрити зміст адміністративних процедур обліку постраждалих земель, фіксації шкоди, ведення кадастрових і геопросторових даних та прийняття індивідуальних адміністративних актів щодо режиму використання земель;

– обґрунтувати адміністративно-правові засади гуманітарного розмінування, рекультивациі, моніторингу та контролю за безпечним поверненням земель до використання як взаємопов'язаних елементів єдиного процедурного циклу відновлення територій;

– виявити системні проблеми правового регулювання та правозастосування у сфері публічного адміністрування відновлення територій, зокрема нормативну фрагментарність, інституційну неузгодженість, процедурну незавершеність і недостатність адміністративно-процедурних гарантій;

– розкрити європейські стандарти та міжнародно-правові підходи, а також зарубіжний досвід відновлення територій, постраждалих від воєнних конфліктів, і визначити їх значення для розвитку адміністративно-правового регулювання в Україні;

– виявити та обґрунтувати напрями вдосконалення законодавства України у сфері публічного адміністрування відновлення територій та на цій основі сформулювати цілісну адміністративно-процедурну модель його здійснення як єдиного адміністративного провадження, спрямовану на забезпечення цілісності, послідовності та ефективності відповідної діяльності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі організації та здійснення публічного адміністрування відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії, зокрема у частині обліку, фіксації шкоди, визначення правового режиму земель, їх відновлення та повернення у безпечне використання.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади, інституційні елементи, адміністративні процедури, адміністративні акти та інші правові інструменти, що забезпечують здійснення публічного адміністрування у сфері відновлення територій, а також адміністративно-правовий механізм як його внутрішня структурно-функціональна основа.

Методи дослідження. Під час виконання дисертаційного дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, застосування яких забезпечило всебічне та об'єктивне дослідження публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії.

Діалектичний метод застосовано для з'ясування природи публічного адміністрування у сфері територіального відновлення як динамічного адміністративно-правового явища, що формується під впливом безпекових викликів, екологічних ризиків, трансформації земельної політики та процесів європейської інтеграції (підрозділи 1.1–1.3). Логіко-семантичний метод використано для уточнення категоріального апарату дослідження, зокрема понять «публічне адміністрування у сфері відновлення територій», «постраждалі землі», «гуманітарне розмінування», «режим використання земель» та «адміністративний акт у відповідній сфері» (розділ 1).

Формально-юридичний метод застосовано для аналізу нормативно-правових актів України, актів Кабінету Міністрів України, а також законодавства у сферах земельних відносин, містобудування, державного земельного кадастру, геопросторових даних, фіксації шкоди, гуманітарного розмінування та адміністративної процедури (підрозділи 2.1–2.3, 3.1). Системно-структурний метод використано для дослідження системи суб'єктів публічної адміністрації у сфері відновлення територій, визначення їх адміністративної компетенції, компетенційного розмежування та форм взаємодії (підрозділ 2.1).

Функціональний метод дав змогу розкрити зміст функцій публічного адміністрування, зокрема планування, координації, обліку постраждалих земель, фіксації шкоди, ведення кадастрових і геопросторових даних, прийняття адміністративних актів, контролю та моніторингу (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3). Метод *адміністративно-процедурного аналізу* використано для дослідження адміністративних процедур обліку земель, фіксації шкоди, визначення режиму їх використання, а також прийняття, виконання та оскарження адміністративних актів (підрозділ 2.2).

Порівняльно-правовий метод застосовано для аналізу європейських стандартів, міжнародно-правових підходів і зарубіжного досвіду відновлення територій, постраждалих від воєнних конфліктів, зокрема практик Хорватії, Боснії і Герцеговини та Азербайджану, а також підходів Європейського Союзу до організації просторових даних, моніторингу ґрунтів і відновлення природних екосистем (підрозділ 3.2). Метод *правового моделювання* використано для побудови адміністративно-правової моделі публічного адміністрування у досліджуваній сфері (розділи 2, 3). Метод правового прогнозування застосовано для обґрунтування напрямів удосконалення законодавства України (підрозділ 3.3). *Емпіричний* метод використано для узагальнення практики діяльності суб'єктів публічної адміністрації, аналізу офіційних звітів, статистичних даних і матеріалів публічних реєстрів та інформаційних систем у сфері відновлення територій (розділи 2, 3).

Поєднання зазначених методів забезпечило обґрунтованість сформульованих теоретичних положень, висновків і пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері публічного адміністрування відновлення територій.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять праці фахівців у галузях адміністративного, конституційного, земельного, екологічного, інформаційного, європейського та міжнародного права, а також публічного управління, у яких розкрито питання публічного адміністрування, адміністративної процедури, компетенції суб'єктів публічної адміністрації, державного контролю, відновлення територій, управління земельними ресурсами, фіксації шкоди, гуманітарного розмінування, екологічної безпеки, цифровізації управлінських процесів і використання геопросторових даних.

Нормативно-правову основу дисертаційної роботи становлять Конституція України, закони України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України та акти права Європейського Союзу, що визначають адміністративно-правові засади публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії проти України. Ключове значення мають закони України «Про адміністративну процедуру», «Про адміністративні послуги», «Про правовий режим воєнного стану», «Про засади державної регіональної політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про протимінну діяльність в Україні», «Про Державний земельний кадастр», «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», а також Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Європейський вимір нормативної основи дослідження становлять акти права Європейського Союзу, зокрема Регламент (ЄС) 2024/792 про створення інструменту Ukraine Facility, Директива 2007/2/ЄС про створення інфраструктури просторової інформації в Європейському Співтоваристві (INSPIRE), Регламент (ЄС) 2024/903 про забезпечення інтероперабельності в публічному секторі (Interoperable Europe Act), а також акти екологічного асquis Європейського Союзу, зокрема Регламент (ЄС) 2021/1119 про встановлення рамок досягнення кліматичної нейтральності (Європейський кліматичний закон) та Директива (ЄС) 2025/2360 про моніторинг ґрунтів і їхню стійкість.

Інформаційну та емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять наукові публікації, аналітичні звіти, матеріали міжнародних організацій, нормативно-правові акти України, документи органів державної влади та місцевого самоврядування, а також офіційні дані щодо відновлення територій, управління земельними ресурсами, гуманітарного розмінування та фіксації шкоди. У роботі використано матеріали щодо відновлення публічної влади на деокупованих територіях, міжнародні стандарти протимінної діяльності (IMAS), звіти UNDP, OECD, Світового банку, а також дані національних кадастрових і геопросторових ресурсів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у формуванні цілісного адміністративно-правового підходу до публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України, що забезпечує системну єдність теоретичних положень, адміністративно-правового механізму та напрямів удосконалення правового регулювання. За результатами проведеного дослідження сформульовано такі положення:

вперше:

– сформульовано теоретико-правове визначення публічного адміністрування у сфері відновлення територій як самостійної сфери адміністративно-правового регулювання, у межах якої територія виступає комплексним об'єктом адміністративного впливу (земельним, екологічним, безпековим, інфраструктурним), а управлінська діяльність реалізується через адміністративні процедури, індивідуальні адміністративні акти та інші прямо визначені законом правові форми рішень, що забезпечують правомірність, пропорційність і підконтрольність відповідної діяльності;

– сформульовано та обґрунтовано категорію адміністративно-правового циклу відновлення територій як цілісної системи взаємопов'язаних адміністративних процедур, у межах якої забезпечується послідовний перехід від фіксації шкоди та формування інформаційної бази до прийняття індивідуального адміністративного акта або іншої прямо визначеної законом правової форми рішення щодо правового режиму використання територій, що забезпечує процедурну узгодженість, юридичну визначеність і підконтрольність відновлювальних процесів;

– сформульовано авторську цілісну адміністративно-процедурну модель законодавчого забезпечення відновлення територій як спеціального адміністративного провадження, що охоплює послідовні стадії виявлення й обліку постраждалих земель, фіксації шкоди, кадастрово-геопросторового та цифрового відображення даних, визначення правового режиму території, гуманітарного

розмінування, рекультивації, моніторингу, контролю та прийняття мотивованого індивідуального адміністративного акта або іншої прямо визначеної законом правової форми рішення.

удосконалено:

– систему принципів, функцій та меж публічного адміністрування у сфері відновлення територій шляхом їх систематизації та узгодження з вимогами законності, пропорційності, компетенційної визначеності, підконтрольності та забезпечення прав і законних інтересів особи, що встановлює критерії правомірності адміністративних рішень у відповідній сфері;

– підходи до визначення адміністративної компетенції суб'єктів публічної адміністрації у сфері відновлення територій (Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, спеціалізованих операторів), а також форми їх взаємодії та відповідальності, що забезпечує інституційну узгодженість, розмежування повноважень і підвищення підконтрольності управлінських рішень;

– зміст адміністративних процедур обліку постраждалих земель, фіксації шкоди, ведення кадастрових і геопросторових даних та прийняття індивідуальних адміністративних актів щодо режиму використання земель через уточнення їх стадійності, процедурних гарантій, вимог до мотивованості рішень і забезпечення можливості їх перевірки та оскарження, що підвищує правову визначеність і рівень захисту прав особи.

набули подальшого розвитку:

– адміністративно-правова інтерпретація європейських стандартів у сфері просторових даних, моніторингу ґрунтів та відновлення територій як складової адміністративно-правового механізму (зокрема щодо інтеграції геопросторових даних, екологічного моніторингу та планування відновлення), що забезпечує сумісність національного регулювання з європейськими підходами та підвищує ефективність управлінських рішень;

– підходи до нормативного закріплення гуманітарного розмінування як елементу адміністративної процедури відновлення територій із урахуванням міжнародних стандартів протимінної діяльності, що забезпечує безпечність, поетапність та підконтрольність повернення земель до використання ;

– теоретико-правові підходи до визначення та систематизації напрямів удосконалення законодавства України у сфері публічного адміністрування відновлення територій, спрямовані на подолання нормативної фрагментарності, забезпечення процедурної завершеності адміністративного циклу, інтеграцію кадастрових і геопросторових даних, розвиток цифрової інтероперабельності, посилення міжвідомчої координації, контрольних механізмів та гарантій захисту прав і законних інтересів особи.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та обґрунтовані у дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення і практичні рекомендації можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого розвитку адміністративно-правових досліджень публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії проти України, а також для поглиблення

наукових підходів до розуміння території як комплексного об'єкта адміністративно-правового впливу, адміністративно-правового механізму відновлення, адміністративних процедур, міжвідомчої координації, підконтрольності та гарантій захисту прав особи (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій і правозастосовній діяльності* – для вдосконалення нормативно-правового забезпечення відновлення територій, конкретизації компетенції суб'єктів публічної адміністрації, запровадження цілісного адміністративно-процедурного циклу відновлення, удосконалення порядку прийняття індивідуальних адміністративних актів щодо режиму використання земель, розвитку цифрових, кадастрових і геопросторових інструментів, а також посилення адміністративного контролю, прозорості, мотивованості та підконтрольності управлінських рішень у цій сфері;

– *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичних матеріалів, викладання дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми», «Публічне адміністрування», «Земельне право», «Екологічне право», «Муніципальне право», а також спеціальних курсів, присвячених адміністративно-правовому забезпеченню відновлення територій, гуманітарному розмінуванню, управлінню земельними ресурсами та використанню геопросторових даних у діяльності публічної адміністрації (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження, окремі його положення та сформульовані автором теоретичні узагальнення апробовано у тезах наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Проблемні питання, досягнення та інновації фундаментальних та прикладних досліджень» (м. Київ, 28–29 жовтня 2025 р.), «Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у 21-му сторіччі» (м. Київ, 14–15 січня 2026 р.), «Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті» (м. Київ, 10–11 лютого 2026 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 266 сторінок. Робота містить список використаних джерел з 278 найменувань на 33 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, з'ясовано її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, окреслено мету й завдання роботи, об'єкт і предмет, схарактеризовано методологічне підґрунтя, аргументовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації, у яких відображено його ключові теоретичні та практичні положення, а також визначено структуру й обсяг рукопису.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Стан наукового опрацювання проблем публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України» досліджено рівень теоретичного осмислення відповідної проблематики в адміністративно-правовій, управлінській, безпековій, земельно-екологічній, муніципальній, цифровій та міжнародно-правовій площинах.

Встановлено, що у вітчизняній та зарубіжній науці сформовано значний масив підходів до аналізу публічного управління, публічного адміністрування, адміністративної реформи, державної регіональної політики, відновлення деокупованих територій, розвитку громад, гуманітарного розмінування, охорони земель, екологічної безпеки, цифрового врядування та міжнародної архітектури відновлення. Водночас доведено, що зазначені підходи здебільшого розвиваються відокремлено, без їх належного поєднання у цілісну адміністративно-правову модель відновлення територій.

З'ясовано, що наявні наукові дослідження переважно акцентують увагу на інституційних, економічних, інфраструктурних, екологічних або безпекових аспектах відновлення. Натомість недостатньо розкритим залишається його адміністративно-правовий зміст, пов'язаний із визначенням адміністративної компетенції суб'єктів публічної адміністрації, процедурною послідовністю їх діяльності, правовою формою рішень, межами адміністративного розсуду, юридичним значенням даних, підконтрольністю та гарантіями захисту прав осіб.

Обґрунтовано необхідність переходу від розуміння відновлення територій як напряму державної політики до його розгляду як юридично організованої діяльності публічної адміністрації, що здійснюється в межах визначеної адміністративної компетенції, у встановлених процедурних формах, із прийняттям індивідуальних адміністративних актів або інших визначених законом правових форм рішень та настанням юридично значущих наслідків.

Доведено, що ключовою науковою проблемою є відсутність цілісної адміністративно-правової конструкції, яка забезпечує послідовний перехід від факту пошкодження території до її безпечного, екологічно обґрунтованого та юридично підтвердженого повернення до використання. Встановлено, що такий перехід потребує адміністративно-процедурного оформлення, верифікації даних, прийняття мотивованого адміністративного акта, здійснення контролю та забезпечення можливості оскарження.

Сформульовано положення про адміністративно-правовий цикл відновлення територій як послідовність взаємопов'язаних адміністративних процедур, що охоплює: виявлення та фіксацію шкоди; встановлення фактичного і правового стану території; збирання, верифікацію та внесення даних до інформаційних систем; оцінку безпекових та екологічних ризиків; здійснення заходів гуманітарного розмінування; прийняття індивідуального адміністративного акта або іншої визначеної законом правової форми рішення щодо режиму використання території; організацію відновлювальних заходів; моніторинг, контроль та забезпечення права на оскарження.

Обґрунтовано доцільність розгляду відновлення територій як самостійної сфери адміністративно-правового дослідження та його концептуалізації через категорію адміністративно-правового циклу, що забезпечує цілісне, процедурно

впорядковане розуміння послідовності відновлювальних процесів і дозволяє подолати фрагментарність наявних наукових підходів.

У підрозділі 1.2 *«Поняття та зміст публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України»* здійснено теоретико-правове визначення публічного адміністрування у відповідній сфері та розкрито його зміст як самостійної сфери адміністративно-правового регулювання.

Обґрунтовано, що публічне адміністрування у сфері відновлення територій є врегульованою нормами адміністративного права, компетенційно визначеною, процедурно впорядкованою, інформаційно забезпеченою та підконтрольною діяльністю суб'єктів публічної адміністрації. Її зміст полягає у встановленні юридично значущого стану постраждалих територій, визначенні умов їх безпечного, екологічно допустимого й функціонального використання, прийнятті адміністративних актів або інших визначених законом рішень та забезпеченні прав і законних інтересів заінтересованих осіб.

Доведено, що зазначена діяльність має самостійний адміністративно-правовий характер, оскільки пов'язана з особливим об'єктом, спеціальним правовим режимом, системою суб'єктів публічної адміністрації, адміністративними процедурами та юридично значущими рішеннями. Об'єктом публічного адміністрування визначено територію як комплексний адміністративно-правовий об'єкт, що поєднує земельний, екологічний, безпековий, інфраструктурний, інформаційно-доказовий, соціальний і майновий виміри.

Розкрито зміст публічного адміністрування через сукупність взаємопов'язаних елементів: об'єктного, компетенційного, процедурного, інформаційно-доказового, цифрового, контрольного та гарантійного. Встановлено, що адміністративна процедура у цій сфері має системоутворююче значення, оскільки забезпечує юридичну трансформацію фактичних даних про шкоду, забруднення, мінну небезпеку, кадастровий чи геопросторовий стан території у владне рішення компетентного суб'єкта публічної адміністрації.

Обґрунтовано, що адміністративний акт або інша визначена законом правова форма рішення є юридичним результатом тих процедур, які породжують правові наслідки для конкретної території, земельної ділянки, об'єкта чи особи. Встановлено, що такі рішення можуть мати режимний, дозвільний, обмежувальний, зобов'язальний, реєстраційний або контрольний характер. Окремо доведено, що адміністративний розсуд у цій сфері є неминучим, однак обмежується вимогами законності, пропорційності, обґрунтованості, мотивованості та підконтрольності.

У підрозділі 1.3 *«Принципи, функції та межі публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України»* встановлено, що принципи публічного адміністрування у сфері відновлення територій є не декларативними положеннями, а юридичними критеріями правомірності діяльності публічної адміністрації. До них віднесено верховенство права, законність, правову визначеність, пропорційність, недискримінацію, компетенційну визначеність, процедурну справедливість, мотивованість адміністративних актів, офіційність, достовірність і перевірюваність

даних, підконтрольність, підзвітність, сервісну спрямованість та гарантування прав особи. Спеціальне значення мають принципи пріоритету доведеної безпеки, поетапності відновлення, сумісності кадастрових і геопросторових даних, превентивності адміністративних рішень та екологічної допустимості територій.

Визначено функції публічного адміністрування у сфері відновлення територій як основні напрями реалізації адміністративної компетенції. До них віднесено інформаційно-доказову, планувально-програмну, координаційну, режимно-регулятивну, безпекову, екологічно-відновлювальну, моніторингову, контрольну та гарантійно-захисну функції. Доведено, що вони утворюють єдиний адміністративно-правовий цикл: формування і перевірка даних – планування – координація – визначення режиму території – організація відновлювальних, безпекових та екологічних заходів – моніторинг – контроль – захист прав.

Розкрито межі публічного адміністрування у сфері відновлення територій як юридично визначені рамки здійснення адміністративної компетенції. Виокремлено нормативні, компетенційні, процедурні, матеріально-правові, інформаційні, дискреційні, гарантійні та фактичні межі. Обґрунтовано, що фактичні межі, пов'язані з мінною небезпекою, забрудненням, руйнуванням, неповнотою даних або відсутністю доступу до території, не скасовують правових вимог, а конкретизують їх застосування під час прийняття адміністративного рішення.

Доведено, що принципи, функції та межі публічного адміністрування перебувають у системному взаємозв'язку: принципи визначають вимоги до діяльності публічної адміністрації, функції розкривають напрями реалізації адміністративної компетенції, а межі встановлюють допустимий обсяг адміністративного втручання. У своїй сукупності вони формують критерії правомірності, мотивованості, пропорційності, обґрунтованості й перевірюваності адміністративних рішень у сфері відновлення територій.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України» містить три підрозділи.

У підрозділі 2.1 «Система суб'єктів публічної адміністрації у сфері управління земельними ресурсами, фіксації шкоди та відновлення постраждалих територій» обґрунтовано, що відповідна система не є механічною сукупністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових адміністрацій, спеціалізованих виконавців і цифрових адміністраторів. Вона становить компетенційно впорядковану адміністративно-правову систему, у межах якої кожний суб'єкт реалізує визначені законом повноваження у відповідній частині єдиного адміністративного циклу відновлення.

З'ясовано, що Кабінет Міністрів України виконує нормативно-координаційну функцію: формує підзаконну нормативну основу відновлення, затверджує порядки, методики, стратегії, організаційні й фінансові механізми, а також забезпечує спрямування та координацію діяльності центральних органів виконавчої влади. Водночас така координація не підміняє компетенцію спеціальних суб'єктів, які встановлюють факти, ведуть офіційні дані, здійснюють обстеження, приймають індивідуальні рішення або контролюють їх виконання.

Визначено роль центральних органів виконавчої влади в адміністративно-правовому механізмі відновлення територій. Міністерство розвитку громад та територій України охарактеризовано як ключового суб'єкта формування і реалізації державної політики у сферах регіонального, просторового, інфраструктурного та цифрового відновлення. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України розглянуто як інтегрований економіко-довкіллієво-аграрний компетенційний блок, пов'язаний з оцінюванням шкоди, відновленням земель, екологічною допустимістю їх використання та ресурсним забезпеченням відповідних процесів. Держгеокадастр визначено як спеціального суб'єкта інформаційно-кадастрового забезпечення, відомості якого можуть становити доказову основу адміністративних рішень щодо правового режиму земель.

Розкрито місце місцевих державних адміністрацій, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, ДСНС, суб'єктів протимінної діяльності, Агентства відновлення, держателів і адміністраторів цифрових систем у загальній системі публічного адміністрування відновлення територій. Доведено, що цифрові системи, реєстри й платформи не є суб'єктами адміністративної компетенції у матеріальному значенні, а виступають інформаційними інструментами, юридичне значення яких залежить від дій уповноважених органів, що вносять, перевіряють і використовують відповідні дані.

Обґрунтовано, що ефективність системи суб'єктів визначається не кількістю залучених органів, а чіткістю розмежування їхньої компетенції, процедурною узгодженістю діяльності, достовірністю й сумісністю даних, підконтрольністю рішень і юридичною відповідальністю кожного суб'єкта за відповідну частину адміністративного циклу.

У підрозділі 2.2 «Адміністративні процедури обліку постраждалих земель, фіксації шкоди, ведення кадастрових і геопросторових даних та прийняття адміністративних актів щодо режиму використання земель» досліджено процедурний елемент адміністративно-правового механізму відновлення територій. Доведено, що адміністративна процедура у цій сфері є не допоміжним технічним порядком, а внутрішньою структурною основою механізму, через яку фактична інформація про шкоду, забруднення, мінну небезпеку, руйнування, обмеження або неповноту даних трансформується у юридично значуще рішення компетентного суб'єкта публічної адміністрації.

Встановлено, що відповідні процедури мають системний і стадійний характер. Вони охоплюють ініціювання обстеження території, первинне встановлення її фактичного стану, облік постраждалих земель, фіксацію шкоди, збирання кадастрових, геопросторових, екологічних, безпекових і реєстрових даних, їх перевірку та верифікацію, міжвідомче узгодження, участь заінтересованих осіб, прийняття адміністративного акта або іншої визначеної законом правової форми рішення, доведення його до відома адресатів, виконання, контроль та оскарження.

Облік постраждалих земель визначено як вихідну, доктринально виокремлену стадію адміністративного циклу, що формується через поєднання земельного, кадастрового, геопросторового, екологічного, реєстрового та цифрового регулювання, але ще не має завершеного законодавчого оформлення як єдине адміністративне провадження. Фіксацію шкоди розкрито як адміністративно-

процедурний блок, що включає документування, стандартизацію, перевірку, збереження і подальше використання даних про шкоду.

Особливу увагу приділено кадастровим, геопросторовим, реєстровим і цифровим даним. Доведено, що доказовою основою адміністративного рішення є не ізольований запис у певній системі, а узгоджений масив офіційних даних, який дає змогу встановити об'єкт рішення, факт шкоди, межі ризику, правовий режим земельної ділянки, наявні права чи обтяження, обмеження у використанні та коло заінтересованих осіб. Цифровий запис не може автоматично породжувати правові наслідки для особи без перевірки, правової оцінки та відображення у мотивуванні адміністративного акта.

Обґрунтовано, що адміністративний акт або інша визначена законом правова форма рішення щодо режиму використання земель має відповідати вимогам компетентності суб'єкта, законності, мотивованості, обґрунтованості, пропорційності, підконтрольності та оскаржуваності. Такий акт може встановлювати, підтверджувати, змінювати або обмежувати можливість використання конкретної земельної ділянки чи території, однак його вид, назва і правові наслідки мають визначатися спеціальним земельним, кадастровим, екологічним, реєстраційним або іншим законодавством.

У підрозділі 2.3 «Адміністративно-правові засади гуманітарного розмінування, рекультивациі, моніторингу та контролю за безпечним поверненням земель до використання» досліджено завершальну адміністративно-процедурну фазу механізму відновлення територій. Доведено, що гуманітарне розмінування, рекультивациа, моніторинг і контроль не можуть розглядатися як відокремлені технічні, природоохоронні або організаційні заходи, оскільки їх результати впливають на правовий режим земель, можливість доступу до території, встановлення або скасування обмежень і захист прав осіб.

Гуманітарне розмінування розкрито як елемент адміністративної процедури відновлення територій. Його адміністративно-правове значення полягає не у самому факті виконання робіт, а у документованому, перевіреному й процедурно використаному включенні результатів розмінування до системи публічного адміністрування. Категорію land release розглянуто як міжнародно визнану процедурну модель доказового звільнення земель від підозри забруднення вибухонебезпечними предметами. Наголошено, що міжнародні стандарти IMAS не є джерелами українського адміністративного права, але мають значення як професійні орієнтири щодо доказовості, документування, якості даних, інформаційного управління та залишкових ризиків.

Рекультивацию визначено як адміністративно-правову умову відновлення функціональної придатності земель у тих випадках, коли її необхідність, зміст, строки, результати або контроль впливають на правовий режим земель, можливість їх використання чи обсяг установлених обмежень. Доведено, що результати рекультивациі можуть бути підставою для перегляду раніше встановлених обмежень лише за умови їх належного документування, перевірки, співвіднесення з кадастровими та геопросторовими даними і врахування компетентним суб'єктом у відповідній правовій формі рішення.

Моніторинг розкрито як інформаційно-процедурну основу подальшого контролю та прийняття адміністративних рішень. Він забезпечує актуальність інформації про стан земель, виявлення залишкових ризиків, оцінювання динаміки відновлення та підготовку підстав для рішень щодо режиму використання земель. Водночас моніторинг не породжує правового наслідку автоматично: його дані мають бути оцінені за критеріями достовірності, актуальності, просторової прив'язки, джерела походження та релевантності для конкретного рішення.

Доведено, що безпечне повернення земель до використання не може бути лише фактичним результатом розмінування, рекультивації чи моніторингу. Воно має бути юридично оформленим, мотивованим, пропорційним, підконтрольним і оскаржуваним рішенням компетентного суб'єкта. Таке рішення має забезпечити узгодження правового режиму земель із встановленим і перевіреним фактичним станом, урахувати результати розмінування, рекультивації, моніторингу, контрольні матеріали, кадастрову й геопросторову ідентифікацію об'єкта, залишкові ризики, екологічний стан земель і права заінтересованих осіб.

Узагальнено, що адміністративно-правовий механізм публічного адміністрування у сфері відновлення територій має цілісний циклічний характер. Його інституційний елемент визначає систему суб'єктів, компетенцію, взаємодію і відповідальність; процедурний елемент забезпечує юридичну трансформацію фактичної інформації та офіційних даних у мотивоване адміністративне рішення; завершальний адміністративно-процедурний елемент забезпечує юридично оформлене, підконтрольне і перевірюване повернення земель до безпечного, екологічно допустимого та функціонально визначеного використання.

Розділ 3 «Основні напрями вдосконалення публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Проблеми правового регулювання та правозастосування у сфері публічного адміністрування відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України»* досліджено системні дефекти чинної адміністративно-правової моделі відновлення територій та обґрунтовано, що її проблемність полягає не у відсутності нормативного регулювання, а в його фрагментарності, різнорівневості та недостатній адміністративно-процедурній узгодженості.

Обґрунтовано наявність нормативної асиметрії між Законом України «Про адміністративну процедуру» та спеціальним законодавством у сфері відновлення територій. Загальна модель адміністративного провадження передбачає компетенцію адміністративного органу, участь особи, доказування, мотивування, адміністративний акт, виконання, перегляд та оскарження. Натомість спеціальні земельні, екологічні, кадастрові, геопросторові, цифрові та протимінні процедури не завжди структуровані як завершене адміністративне провадження і часто зберігають організаційно-технічний, інформаційний або обліковий характер. Обґрунтовано, що чинна модель відновлення територій значною мірою має планово-програмний, а не адміністративно-процедурний характер. Плани відновлення, функціональні типи територій, цифрові системи відбудови, методики визначення шкоди та компенсаційні інструменти мають істотне управлінське й

інформаційне значення, однак не замінюють індивідуалізованого адміністративного вирішення питання щодо безпечності, екологічної придатності, обмеженого використання або повернення земель до обігу.

Виявлено інституційну неузгодженість, що проявляється у розосередженні компетенції між Кабінетом Міністрів України, центральними органами виконавчої влади, Держгеокадастром, органами у сфері довкілля, суб'єктами протимінної діяльності, військовими адміністраціями, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, держателями реєстрів і цифрових систем. Така множинність суб'єктів є об'єктивною, однак вона має супроводжуватися чітким розмежуванням компетенції, відповідальності за дані, порядку передання матеріалів між стадіями, суб'єкта контролю та суб'єкта кінцевого рішення. Інакше координація ризикує перетворитися на механізм розмивання юридичної відповідальності.

Доведено процедурну незавершеність чинної моделі. Фіксація шкоди, кадастрове чи геопросторове відображення, цифровий запис, результат гуманітарного розмінування, рекультиваційний висновок або дані моніторингу мають різну юридичну природу. Вони можуть бути доказами, інформаційними джерелами, матеріалами справи чи підставами для контролю, проте самі по собі не завжди встановлюють правовий режим земельної ділянки. Центральним дефектом визначено розрив між фактичними результатами відновлення та їх юридичним оформленням у вигляді мотивованого, перевірюваного й оскаржуваного рішення компетентного суб'єкта публічної адміністрації.

У підрозділі 3.2 «Європейські стандарти, міжнародно-правові підходи та релевантний зарубіжний досвід відновлення земель і територій, постраждалих від воєнних конфліктів» встановлено, що відповідні стандарти не утворюють готової моделі для механічного перенесення в український правопорядок, але виконують нормативно-орієнтаційну функцію для формування національної адміністративно-правової моделі відновлення територій.

Методологічним орієнтиром визначено стандарт належного адміністрування, закріплений у праві Європейського Союзу та підходах Ради Європи. Його значення полягає у формуванні вимог до якості діяльності публічної адміністрації: законності, неупередженості, пропорційності, своєчасності, доступу до матеріалів, права особи бути заслуханою, мотивування рішення та можливості його оскарження. У сфері відновлення територій це означає, що рішення щодо обмеження використання земель, їх умовного або повного повернення до використання, продовження рекультивації чи збереження обмежень мають бути не лише технічно обґрунтованими, а й процедурно відкритими, мотивованими та підконтрольними.

Обґрунтовано значення Regulation (EU) 2024/792 про Ukraine Facility, Ukraine Plan 2024–2027, підходів OECD та SIGMA для розуміння відновлення як керованого, індикаторного й підконтрольного адміністративного процесу. Зазначені орієнтири підтверджують, що відновлення має здійснюватися через визначені цілі, суб'єктів, етапи, показники, дані, контроль і звітність, а не як сукупність розрізнених відбудовчих заходів.

Окремо розкрито значення європейських стандартів просторових даних, цифрової інтероперабельності, моніторингу ґрунтів і відновлення природи. Directive 2007/2/EC (INSPIRE) та Regulation (EU) 2024/903 (Interoperable Europe Act) використано як орієнтири для правової організації кадастрових, геопросторових, екологічних, протимінних і відновлювальних даних. Directive (EU) 2025/2360 про моніторинг ґрунтів і Regulation (EU) 2024/1991 про відновлення природи підтверджують необхідність переходу від разової фіксації шкоди до системного моніторингу, планування, звітності, перегляду заходів і юридичного оформлення результатів відновлення.

Проаналізовано міжнародні стандарти протимінної діяльності, зокрема IMAS 07.11, IMAS 05.10, IMAS 07.10 та IMAS 07.14. Доведено, що land release / вивільнення земель від підозри щодо забруднення вибухонебезпечними предметами не є адміністративним актом українського права і не створює автоматичного юридичного дозволу на використання земель. Його результати мають бути документовані, перевірені, прив'язані до кадастрових і геопросторових даних та юридично враховані у національних адміністративних, кадастрових, геопросторових і контрольних процедурах.

Узагальнення досвіду Хорватії, Боснії і Герцеговини та Азербайджану дало змогу визначити практичні адміністративно-правові уроки для України. Ефективне післяконфліктне відновлення потребує не лише технічного очищення територій, а й довгострокового планування, достовірної інформаційної системи, доказового визначення небезпечних територій, документування результатів, контролю якості, участі місцевого рівня, управління залишковим ризиком і юридичного оформлення повернення земель до використання.

У підрозділі 3.3 *«Концептуальні напрями вдосконалення законодавства України щодо підвищення ефективності здійснення публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України»* обґрунтовано, що подолання фрагментарності, інституційної неузгодженості та процедурної незавершеності потребує не механічного збільшення кількості нормативних актів, а законодавчого закріплення цілісної адміністративно-процедурної моделі відновлення територій.

Запропоновано розглядати спеціальне адміністративне провадження відновлення територій як спеціальну, комплексну і стадійну адміністративну процедуру, у межах якої компетентні суб'єкти публічної адміністрації на підставі перевірених кадастрових, геопросторових, цифрових, екологічних, протимінних та інших даних встановлюють фактичний і правовий стан земельної ділянки або відповідної території, забезпечують фіксацію шкоди, розмінування, рекультивацію, моніторинг і контроль, а результатом такого провадження є індивідуальний адміністративний акт або інша прямо визначена законом правова форма рішення щодо обмеження, зміни режиму, умовного чи повного повернення земель до використання.

Обґрунтовано восьмистадійну модель єдиного адміністративного провадження, яка охоплює: ініціювання провадження, виявлення та облік постраждалих земель; фіксацію шкоди й формування доказової основи адміністративної справи; кадастрово-геопросторове та цифрове відображення

даних; попереднє визначення правового режиму й тимчасових обмежень; гуманітарне розмінування і land release; рекультивацію та екологічне відновлення земель; моніторинг, контроль і оцінку підстав для перегляду правового режиму; прийняття, виконання, перегляд і оскарження мотивованого індивідуального адміністративного акта або іншої прямо визначеної законом правової форми рішення.

Окремо визначено роль індивідуального адміністративного акта. Він не повинен сприйматися як формальна вимога щодо кожної технічної дії, карти, цифрового запису, звіту оператора чи результату моніторингу. Його призначення полягає у юридичному оформленні результатів провадження тоді, коли вони впливають на правовий режим земельної ділянки, обмеження її використання, умови повернення до обігу, права чи законні інтереси особи. Саме тому в дослідженні використано обережну формулу: індивідуальний адміністративний акт або інша прямо визначена законом правова форма рішення.

Сформульовано чотири взаємопов'язані блоки законодавчого вдосконалення. Процедурно-правовий блок передбачає нормативне закріплення єдиного адміністративного провадження, проміжних і фінальних рішень, порядку їх виконання, перегляду та оскарження. Інформаційно-кадастровий блок охоплює інтеграцію кадастрових, геопросторових, цифрових, екологічних, протимінних і компенсаційних даних, визначення їх доказового режиму та забезпечення інтегрованості. Безпеково-екологічний блок спрямований на адміністративно-правову інтеграцію гуманітарного розмінування, land release, управління залишковим ризиком, рекультивації, моніторингу ґрунтів і післявідновлювального контролю. Інституційно-гарантійний блок передбачає чітке розмежування компетенції суб'єктів публічної адміністрації, закріплення матриці відповідальності, процесуального статусу заінтересованої особи, доступу до даних, права бути заслуханою, права на мотивоване рішення та його адміністративне і судове оскарження.

У підсумку доведено, що вдосконалення публічного адміністрування у сфері відновлення територій має здійснюватися шляхом переходу від фрагментарного, секторного й переважно організаційно-технічного регулювання до цілісної адміністративно-процедурної моделі. Така модель забезпечує узгоджене здійснення адміністративної компетенції, інтеграцію кадастрових, геопросторових, цифрових, екологічних і протимінних даних, процедурну трансформацію фактичних результатів відновлення у правовий режим земельної ділянки або території, підконтрольність рішень, цифрову перевірюваність, пропорційність обмежень та належний захист прав заінтересованих осіб.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертаційної роботи наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у формуванні цілісного адміністративно-правового підходу до публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України, зокрема шляхом визначення його сутності, змісту та структурних

елементів адміністративно-правового механізму, а також обґрунтування напрямів удосконалення нормативного, інституційного, процедурного, інформаційно-цифрового та контрольного забезпечення відповідної діяльності. У результаті проведеного дослідження сформульовано основні наукові висновки:

1. З'ясовано стан наукового опрацювання проблем публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих унаслідок збройної агресії проти України. Встановлено, що наявні дослідження переважно зосереджені на інституційних, економічних, інфраструктурних, екологічних, безпекових або цифрових аспектах відновлення, тоді як його адміністративно-правова природа залишається недостатньо розкритою. Ключовою теоретичною прогалиною визначено недостатню розробленість компетенційної, процедурної, інформаційно-доказової та актової складових відновлювальних процесів. Обґрунтовано необхідність розуміння відновлення територій як юридично організованої діяльності публічної адміністрації, що здійснюється у межах адміністративно-правового циклу – від фіксації шкоди до юридично визначеного повернення територій до використання.

2. Сформульовано теоретико-правове визначення публічного адміністрування у сфері відновлення територій як самостійної сфери адміністративно-правового регулювання. Доведено, що її об'єктом є територія як комплексний адміністративно-правовий об'єкт, у якому поєднуються земельний, екологічний, безпековий, інфраструктурний, інформаційно-доказовий, соціальний і майновий виміри. Розкрито зміст публічного адміністрування через об'єктний, компетенційний, процедурний, інформаційно-цифровий, контрольний і гарантійний елементи. Встановлено системоутворююче значення адміністративної процедури, яка забезпечує перетворення фактичних даних про стан території у юридично значуще рішення компетентного суб'єкта публічної адміністрації.

3. Систематизовано принципи, функції та межі публічного адміністрування у сфері відновлення територій. До ключових принципів віднесено верховенство права, законність, правову визначеність, пропорційність, компетенційну визначеність, процедурну справедливість, мотивованість рішень, достовірність і перевірюваність даних, підконтрольність, підзвітність та гарантування прав особи. Визначено функції публічного адміністрування як взаємопов'язані напрями реалізації адміністративної компетенції, зокрема інформаційно-доказову, планувальну, координаційну, режимно-регулятивну, безпекову, екологічно-відновлювальну, моніторингову, контрольну та гарантійно-захисну. Розкрито нормативні, компетенційні, процедурні, матеріально-правові, інформаційні, дискреційні, гарантійні та фактичні межі відповідної діяльності, які забезпечують баланс публічного інтересу і прав приватних осіб.

4. Обґрунтовано систему суб'єктів публічної адміністрації у сфері управління земельними ресурсами, фіксації шкоди та відновлення постраждалих територій як компетенційно впорядкований інституційний елемент адміністративно-правового механізму. Встановлено, що її ефективність визначається не кількістю залучених органів, а чіткістю розмежування їхньої компетенції, процедурною узгодженістю діяльності, достовірністю даних, підконтрольністю рішень і юридичною відповідальністю. Визначено роль Кабінету Міністрів України як суб'єкта

загальної нормативно-координаційної рамки; центральних органів виконавчої влади – як суб'єктів формування і реалізації відповідних політик; Держгеокадастру – як спеціального суб'єкта інформаційно-кадастрового забезпечення; військових адміністрацій, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, ДСНС і суб'єктів протимінної діяльності – як учасників процедурної реалізації відновлення територій.

5. Розкрито адміністративні процедури обліку постраждалих земель, фіксації шкоди, ведення кадастрових і геопросторових даних та прийняття рішень щодо режиму використання земель. Встановлено, що ці процедури мають стадійний характер і утворюють єдиний адміністративний цикл: ініціювання обстеження, встановлення фактичного стану території, облік постраждалих земель, фіксація шкоди, збирання і перевірка даних, міжвідомче узгодження, участь заінтересованих осіб, прийняття адміністративного акта або іншої визначеної законом правової форми рішення, виконання, контроль та оскарження. Доведено, що кадастрові, геопросторові, цифрові, екологічні й безпекові дані є доказовою основою рішення, але не можуть автоматично породжувати правові наслідки без їх перевірки, правової оцінки і відображення у мотивуванні. Виявлено фрагментарність чинного регулювання та потребу в цілісному процедурному ланцюгу відновлення територій.

6. Обґрунтовано адміністративно-правові засади гуманітарного розмінування, рекультивації, моніторингу та контролю як завершальних елементів адміністративно-процедурного циклу відновлення територій. Доведено, що гуманітарне розмінування має розглядатися не лише як технічна діяльність, а як елемент адміністративної процедури, результати якого набувають юридичного значення після документування, перевірки, просторової прив'язки та використання компетентним суб'єктом у відповідному рішенні. Рекультивацію визначено як процедурну умову відновлення функціонального й екологічно допустимого стану земель; моніторинг – як інформаційну основу подальших рішень; контроль – як гарантію підконтрольності, перевірюваності та відповідальності. Встановлено, що безпечне повернення земель до використання має бути не лише фактичним, а й юридично оформленим результатом.

7. Виявлено системні проблеми правового регулювання та правозастосування у сфері відновлення територій. Їх сутність полягає у нормативній фрагментарності, інституційній незгодженості, процедурній незавершеності та розриві між фактичними даними про шкоду, мінну небезпеку, забруднення, результати розмінування, рекультивації й моніторингу та їх адміністративно-правовим оформленням. Доведено наявність нормативної асиметрії між Законом України «Про адміністративну процедуру» і спеціальним земельним, екологічним, кадастровим, геопросторовим, цифровим та протимінним законодавством. Встановлено, що чинна модель має переважно планово-програмний та інформаційно-обліковий характер і не завжди забезпечує перехід до мотивованого, перевірюваного й оскаржуваного рішення щодо правового режиму конкретної території або земельної ділянки.

8. Розкрито значення європейських стандартів, міжнародно-правових підходів і релевантного зарубіжного досвіду для вдосконалення національної моделі

відновлення територій. Встановлено, що європейський підхід ґрунтується на належному адмініструванні, інтегрованих геопросторових даних, цифровій інтеперабельності, системному моніторингу ґрунтів, плануванні відновлення, підконтрольності та гарантіях прав особи. Доведено, що стандарти INSPIRE, Interoperable Europe Act, Soil Monitoring Law, Nature Restoration Regulation та міжнародні стандарти IMAS мають значення не як готові моделі для механічного запозичення, а як орієнтири для функціональної адаптації українського адміністративно-правового механізму. Узагальнення досвіду Хорватії, Боснії і Герцеговини та Азербайджану підтвердило необхідність переходу від суто технічного розмінування до комплексної адміністративно-правової моделі безпечного, екологічно допустимого та юридично визначеного використання земель.

9. Сформульовано цілісну адміністративно-процедурну модель законодавчого забезпечення публічного адміністрування у сфері відновлення територій, яка забезпечує подолання нормативної фрагментарності та процедурної незавершеності чинного регулювання. Обґрунтовано необхідність переходу від розрізненого правового впливу на окремі елементи відновлення до єдиного адміністративного провадження, що охоплює вісім укрупнених стадій: ініціювання провадження, виявлення та облік постраждалих земель; фіксацію шкоди й формування доказової основи адміністративної справи; кадастрово-геопросторове та цифрове відображення даних; попереднє визначення правового режиму й тимчасових обмежень; гуманітарне розмінування і land release; рекультивацию та екологічне відновлення земель; моніторинг, контроль і оцінку підстав для перегляду правового режиму; прийняття, виконання, перегляд і оскарження мотивованого індивідуального адміністративного акта або іншої прямо визначеної законом правової форми рішення. Визначено взаємопов'язані напрями вдосконалення законодавства, згруповані у процедурно-правовий, інформаційно-кадастровий, безпеково-екологічний та інституційно-гарантійний блоки. Доведено, що реалізація запропонованої моделі забезпечує узгоджене здійснення адміністративної компетенції, юридичну визначеність і підконтрольність рішень, цифрову перевірюваність даних, пропорційність обмежень та належний захист прав і законних інтересів заінтересованих осіб.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Іващенко О. В. Адміністративні процедури компенсації та цифровий облік у системі публічного адміністрування відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України. *Право та державне управління*. 2025. № 4. С. 337–344.

2. Іващенко О.В. Державне управління відновленням земель, постраждалих від війни в Україні: європейські стандарти, розмінування та геопросторове управління. *KELM*. 2025. № 6 (74). С. 227–232 (Республіка Польща).

3. Іващенко О.В. Планувальні та процедурні засади публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної

агресії проти України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 12. С. 520–523.

4. Іващенко О.В. Трансформація концептуальних підходів до публічного адміністрування у сфері відновлення територій в умовах збройної агресії проти України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2026. Вип. 1. С. 71–78.

5. Іващенко О.В. Функціонально-правова характеристика публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2026. Вип. 2. С. 82–87.

6. Іващенко О.В. Правові та адміністративні виклики гуманітарного розмінування та відновлення земель на територіях, постраждалих внаслідок війни. *Juris Europensis Scientia*. 2026. № 2. С. 70–75.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Іващенко О.В. Інституційно-правові засади політики відновлення територій у системі публічного адміністрування України в умовах воєнного стану. *Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у 21-му сторіччі: матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції* (Київ, 14–15 січ. 2026 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2026. С. 21–23.

8. Іващенко О.В. Адміністративно-правові засади координації протимінної діяльності та геоінформаційного забезпечення у відновленні земель, постраждалих внаслідок збройної агресії. *Проблемні питання, досягнення та інновації фундаментальних та прикладних досліджень: матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції* (Київ, 28–29 жовт. 2025 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2025. С. 71–74.

9. Ivashchenko O. Administrative and geospatial foundations of recovering war-affected land in Ukraine. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті: Матеріали 7-ї міжнародної науково-практичної конференції* (Київ, 10–11 лют. 2026 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2026. С. 56–58.

АНОТАЦІЯ

Іващенко О. В. Публічне адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2026.

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у формуванні цілісного адміністративно-правового підходу до публічного адміністрування у сфері відновлення територій, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України, зокрема шляхом визначення його сутності, змісту та структурних елементів адміністративно-правового механізму, а також розроблення на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення нормативного,

інституційного, процедурного, інформаційно-цифрового та контрольного забезпечення відповідної діяльності.

Обґрунтовано, що публічне адміністрування у сфері відновлення територій становить самостійну сферу адміністративно-правового регулювання, об'єктом якої є територія як комплексний адміністративно-правовий об'єкт, що поєднує земельні, екологічні, безпекові та інфраструктурні характеристики. Доведено необхідність переходу від фрагментарного розуміння відновлення як наряду державної політики до його розгляду як юридично організованої діяльності публічної адміністрації, що реалізується через адміністративні процедури, індивідуальні адміністративні акти або інші прямо визначені законом правові форми рішень.

Визначено поняття та структуру адміністративно-правового механізму публічного адміністрування у відповідній сфері, який включає компетенційний, процедурний, актовий, інформаційно-цифровий та контрольний елементи. Доведено системоутворюючу роль адміністративної процедури як форми реалізації адміністративної компетенції та обґрунтовано значення адміністративного акта як основної форми юридичного закріплення правового режиму територій.

Сформовано адміністративно-правову характеристику принципів, функцій та меж публічного адміністрування у сфері відновлення територій, доведено їх системний взаємозв'язок як критеріїв правомірності, пропорційності та підконтрольності управлінських рішень. Проаналізовано систему суб'єктів публічної адміністрації, визначено особливості їх адміністративної компетенції, взаємодії та відповідальності, а також виявлено проблеми інституційної неузгодженості.

Розкрито зміст адміністративних процедур обліку постраждалих земель, фіксації шкоди, ведення кадастрових і геопросторових даних та прийняття адміністративних актів як єдиного процедурного циклу. Доведено, що кадастрові та геопросторові дані виступають юридично значущою фактичною основою адміністративного рішення. Обґрунтовано значення процедурних гарантій, зокрема права на участь у процедурі, доступу до інформації та ефективного оскарження.

Досліджено адміністративно-правові засади гуманітарного розмінування, рекультивациі, моніторингу та контролю як взаємопов'язаних елементів завершальної фази адміністративного циклу відновлення територій. Доведено, що результати цих процесів мають отримувати юридичне завершення через прийняття мотивованого індивідуального адміністративного акта або іншої прямо визначеної законом правової форми рішення щодо режиму використання земель.

Встановлено, що чинне адміністративно-правове регулювання характеризується нормативною фрагментарністю, інституційною неузгодженістю та процедурною незавершеністю, що зумовлює розрив між фактичними результатами відновлення та їх юридичним оформленням. Обґрунтовано необхідність формування єдиного адміністративного провадження відновлення територій.

Розроблено авторську модель адміністративно-правового механізму, що передбачає інтеграцію всіх стадій відновлення територій у межах цілісного адміністративного циклу з юридичним оформленням результатів у формі

індивідуального адміністративного акта або іншої прямо визначеної законом правової форми рішення у випадках, коли відповідні результати впливають на правовий режим земель, права чи законні інтереси заінтересованих осіб.

Ключові слова: публічне адміністрування; відновлення територій; адміністративно-правове регулювання; адміністративна компетенція; адміністративна процедура; адміністративний акт; адміністративно-правовий механізм; земельні ресурси; фіксація шкоди; геопросторові дані; Державний земельний кадастр; гуманітарне розмінування; рекультивация; моніторинг; контроль; підконтрольність; правова визначеність; пропорційність; гарантії прав особи.

SUMMARY

Ivashchenko O. V. Public Administration in the Restoration of Territories Affected by Armed Aggression against Ukraine. – *Qualifying scientific work in manuscript form.*

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Legal Sciences, specialty 12.00.07 – «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2026.

This dissertation provides a theoretical generalisation and advances a novel solution to the scientific problem of developing a comprehensive administrative-law approach to public administration in the restoration of territories affected by armed aggression against Ukraine. In particular, it determines the essence, content and structural elements of the administrative-law mechanism in this field and, on that basis, formulates well-founded proposals aimed at improving its normative, institutional, procedural, information-digital and supervisory framework.

It is substantiated that public administration in the field of territorial restoration constitutes an autonomous domain of administrative-law regulation, the object of which is the territory understood as a complex administrative-law construct encompassing land, environmental, security and infrastructural dimensions. The dissertation demonstrates the need to move beyond a fragmented perception of restoration as a policy direction towards its reconceptualisation as a legally structured activity of public administration, implemented through administrative procedures, individual administrative acts or other legally prescribed forms of decision-making.

The concept and structure of the administrative-law mechanism governing public administration in the relevant field are defined as comprising competence-based, procedural, act-based, information-digital and supervisory elements. The system-forming role of administrative procedure as the primary mode of exercising administrative competence is established, alongside the central role of the individual administrative act as the principal legal instrument for determining the legal regime of territories.

A comprehensive administrative-law characterisation of the principles, functions and limits of public administration in the field of territorial restoration is developed. Their interrelationship is substantiated as forming the legal criteria for assessing the lawfulness, proportionality and accountability of administrative decision-making. The system of public authorities involved in territorial restoration is analysed, including their competences, modes of interaction and legal responsibility, with particular attention to existing institutional inconsistencies.

The dissertation examines the content of administrative procedures relating to the identification of affected land, assessment of damage, maintenance of cadastral and geospatial data, and the adoption of administrative acts, conceptualising them as elements of a unified procedural cycle. It is demonstrated that cadastral and geospatial data constitute the legally significant factual basis for administrative decision-making. The importance of procedural safeguards, including the right to be heard, access to case materials and effective remedies, is emphasised.

The administrative-law foundations of humanitarian demining, land reclamation, monitoring and supervision are analysed as interconnected elements of the final stage of the administrative cycle of territorial restoration. It is established that the outcomes of these processes must be legally formalised through a reasoned individual administrative act or another legally prescribed form of decision-making determining the conditions for the safe use of land.

The study identifies that the current administrative-law framework is characterised by normative fragmentation, institutional inconsistency and procedural incompleteness, resulting in a disconnect between the factual outcomes of restoration and their legal formalisation. In this regard, the necessity of establishing a unified administrative procedure governing territorial restoration is substantiated.

An original model of the administrative-law mechanism has been developed, providing for the integration of all stages of territorial recovery within a coherent administrative cycle, with the legal formalisation of its outcomes in the form of an individual administrative act or another legally prescribed form of decision-making where such outcomes affect the legal regime of land or the rights or legitimate interests of interested persons.

Keywords: public administration; territorial recovery; administrative-law regulation; administrative competence; administrative procedure; administrative act; administrative-law mechanism; land resources; damage documentation; geospatial data; State Land Cadastre; humanitarian demining; land recultivation; monitoring; control; reviewability; legal certainty; proportionality; guarantees of individual rights.